ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

«6D051000 – МЕМЛЕКЕТТІК ЖӘНЕ ЖЕРГІЛІКТІ БАСҚАРУ»
мамандығы бойынша

ПӘНДЕРДІҢ ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫ

* * *

ТИПОВЫЕ УЧЕБНЫЕ ПРОГРАММЫ ДИСЦИПЛИНЫ

по специальности «6D051000 – ГОСУДАРСТВЕННОЕ И МЕСТНОЕ УПРАВЛЕНИЕ»

Алматы 2017

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

«6D051000 – МЕМЛЕКЕТТІК ЖӘНЕ ЖЕРГІЛІКТІ БАСҚАРУ»
мамандығы бойынша

ПӘНДЕРДІҢ ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫ

*** * ***

ТИПОВЫЕ УЧЕБНЫЕ ПРОГРАММЫ ДИСЦИПЛИНЫ

по специальности «6D051000 – ГОСУДАРСТВЕННОЕ И МЕСТНОЕ УПРАВЛЕНИЕ»

Алматы 2017

1. Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде **ӘЗІРЛЕНГЕН ЖӘНЕ ҰСЫНҒАН.**

2. Типтік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрі міндетін атқарушының 2013 жылғы 16 тамыздағы №343 бұйрығы негізінде бекітілген типтік оқу жоспарына сәйкес әзірленген (416 қосымша). ҚР Білім және ғылым министрлігі 2016 жылғы 05 шілдедегі №425 бұйрығымен өзгертулер енгізілген.

3. Республикалық оқу-әдістемелік жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру кеңесінің 2016 жылғы 30 маусымындағы №2 мәжіліс хаттамасының шешімімен **БЕКІТІЛДІ.**

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің рұқсатынсыз осы типтік бағдарламаларын көбейтуге және таратуға болмайды.

1. **РАЗРАБОТАНЫ и ВНЕСЕНЫ** Казахским национальным университетом им. аль-Фараби.

2. Типовая учебная программа разработана в соответствии с типовым учебным планом, утвержденным приказом исполняющего обязанности Министра образования и науки Республики Казахстан от 16 августа 2013 года № 343 (Приложение 416). Внесены изменения приказом Министра образования и науки РК от 5 июля 2016 № 425.

3.**УТВЕРЖДЕНЫ** протокольным решением №2 заседания Республиканского учебно-методического совета высшего и послевузовского образования от 30 июня 2016 года.

Настоящие типовые учебные программы не могут быть тиражированы и распространены без разрешения Министерства образования и науки Республики Казахстан

@ КазНУ имени аль-Фараби, 2017

KREKMB 7201 – ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІКТІ МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ
(ғылыми және педагогикалық бағыт)

Көлемі 3 кредит

Авторлары:
Мұхтарова Қ.С. – экономикалық ғылымдарының докторы, профессор, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Менеджмент және маркетинг кафедрасының меңгерушісі
Смағұлова Г.С. –экономикалық ғылымдарының кандидаты, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Менеджмент және маркетинг кафедрасының доценті

Пікір жазғандар:
Спанов М.У. – экономикалық ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстан даму институтының президенті
Тулегенова М.С. – экономикалық ғылымдарының докторы, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің профессоры

ТҮСІНДІРМЕ ХАТ

«ҚР экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқару» пәні білім берудің Мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес 6D051000 – Мемлекеттік және жергілікті басқару мамандығының міндетті пән болып табылады. Экономикалық қауіпсіздік ұлттық экономиканың қоғамдық қажеттіліктерді отандық және халықаралық деңгейлерде тиімді қанағаттандырылуын қамтамасыз ету қабілетін білдіреді. Экономикалық қауіпсіздіктің қағидаларын сақтау бүгінгі күннің шынайылығы болып белгіленген және қоғамдық – экономикалық жүйелер үшін өзекті болып табылады. Мемлекеттік және жергілікті басқару саласында мамандарды терең дайындау үшін экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқару ерекше орын алады, оның нәтижесі тиімділіктің, елдің тауарлары мен көрсетілетін қызметтерінің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігінің жоғарылауы арқылы көрінуі тиіс.

Докторанттар берілген пәнді оқу үшін келесі пәндердің мазмұнын білулері қажет: «Экономика мен құқық негіздері», «Макроэкономика», «Микроэкономика», «Менеджмент», «Мемлекеттік басқару теориясы», «Экономиканы мемлекеттік реттеу», «Муниципалды басқару».

Пәнді оқу нәтижесінде докторанттар:

● экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқаруға қатысты негізгі отандық және шетелдік ілімдер мен көзқарастарды;

● экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқару саласындағы ұйымдастыру – басқарушылық қызметтің ғылыми негіздерін;

● экономикалық қауіпсіздіңтің сұрақтарын реттейтін ҚР заңдарын және нормативті – құқықтық актілерді;

● экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқаруды жоспарлау, ұйымдастыру, бақылау және анализ жасау методологиясын білулері қажет;

● экономикалық ғылымның, экономикалық жүйелерді басқару теориясының , мамандану пәнінің барлық бөлімдерінің негізгі теориялары мен концепцияларын білуді қоса алғанда, категориалық құрылғысын қолдануды;

● экономикалық ғылымның теориялары мен тәсілдерін берілген мамандық пен пәндік маманданудың таңдалған саласы бойынша заманауи әлеуметтік – экономикалық мәселелердің анализін жасау үшін қолдануды;

● шаруашылық жүргізуші субъектілердің қызметіндегі тәуекелдерді басқарудың және шаруашылық жүргізуші субъектілердің экономикалық қауіпсіздігін қамтамасыз етудің теориялық және тәжірибелік сұрақтарын шешуді істей білулері қажет;

● экономикалық ғылымның теориялары мен тәсілдерін берілген мамандық пен пәндік маманданудың таңдалған саласы бойынша заманауи әлеуметтік – экономикалық мәселелердің анализін жасау үшін қолданудың;

● ғылыми зерттеулерді жүргізу кезінде қолданылатын аналитикалық жұмыстың;

● экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқарудың теориялық мәні, функциялары және үрдістері түсінігіне ғылыми тұрғыдан қарау;

● аймақтар мен экономика салаларының экономикалық қауіпсіздігін ұйымдастыру және талдау

● экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқарудың әртүрлі аспектілерін жоспарлау, есепке алу, бақылау және талдаудың заманауи ақпараттық технологияларының дағдыларына ие болуы қажет.

ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАРЫ

№ п/п	**Тақырыптың атауы**
1	Экономикалық қауіпсіздікт басқарудың концептуалды негіздері
2	Экономикалық қауіпсіздік деңгейін бағалау әдістері
3	Экономикалық қауіпсіздік көрсеткіштерінің шектік мәндері
4	Қазақстанның экономикалық қауіпсіздігінің қазіргі жағдайы
5	Экономикалық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің қағидалары
6	Валюталық – қаржылық реттеу

7	Әлеуметтік және азық-түліктік қамтамасыз ету
8	Экономиканың көліктік схемасын кеңейту
9	Энергетикалық тәуелділікті жеңу
10	Сыртқы экономикалық сферада Қазақстанның қауіпсіздігін қамтамасыз ету

ПӘННІҢ МАЗМҰНЫ

Кіріспе

Қазақстандық жолдыңжаңа кезеңі – бұл экономиканы нығайтудың, халықтың әл-ауқатын көтерудің жаңа мақсаттары. Қазақстан үшін экономикалық жетістіктер мен қоғамдық игіліктерді қамтамасыз ету арасындағы оңтайлы теңгерімді табу өте маңызды. Заманауи әлемде бұл әлеуметтік – экономикалық жаңғыртудың негізгі сұрағы. Бұл жақын онжылдықтағы Қазақстан дамуының басты векторы.

Еңбектің орталықтандырылған жоспарлау және аумақтық бөлінісі кезеңінде Қазақстанның экономикалық қауіпсіздігі өндіріс құралдары мен тұтыну заттары нарығының қатты тәуелділігіне, минералды – шикізаттық ресурстар, энергетикалық шикізат пен жекелеген өңделген өнімдерді қоспағанда, өткізудің балама нарықтарының болмауына, және де технологиялық артта қалушылыққа, жоғары шоғырландыруға және өндірістің монополияландырылуына байланысты өте осал болды. Тәуелсіздік алғаннан кейін ғана Қазақстан экономикалық қауіпсіздікті қамтамасыз ету бойынша шаралар қабылдай бастады.

Экономикалық қауіпсіздік мәселесі Қазақстанның егеменді біртұтас мемлекет ретінде өмір сүру және дамуы жағдайында, сондай - ақ оларды жоо-да оқытудың жаңа пәнаралық бағыттарын ғылыми зерттеу көрінісінде де өзекті болып қалуда.

Экономикалық қауіпсіздік ұлттық экономиканың қоғамдық қажеттіліктерді отандық және халықаралық деңгейлерде тиімді қанағаттандырылуын қамтамасыз ету қабілетін білдіреді. Басқаша айтқанда, экономикалық кауіпсіздік – бұл ұлттық экономиканың тиімді, серпінді өсуіне қолайлы жағдай туғызатын ішкі және сыртқы шарттардың жиынтығы, оның қоғамның, мемлекеттің, тұлғаның қажеттіліктерін қанағаттандыру, әртүрлі кауіптер мен жоғалтуларға кепілдік беретін сыртқы және ішкі нарықтардағы бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ету қабілеті.

Сонымен бірге экономикалық қауіпсіздіктің әртүрлі жекелеген қауіптерін кешенді емес анықтау экономикалық қауіпсіздіктің стратегиясы мен механизмдерін жасау үшін нәтижесі аз болып шықты. Экономикалық қауіпсіздіктің ұдайы өндірістік көрінісі әлі толық қанды ашылған жоқ, әсіресе аймақтық деңгейде. Экономикалық қауіпсіздіктің объективті көрсеткіштері мен индикаторларының тұтас жүйесін құрайтын жалпыға ортақ әдістемелік негіз қалыптаспады.

Осылайша, экономикалық қауіпсіздік мәні көрсеткіштер мен критерийлер жүйесінде жүзеге асырылады. Экономикалық қауіпсіздікті түпкілікті және дәлме-дәл бағалауда аталған көрсеткіштер емес, шектік деңгейді бейнелейтін олардың шектік мәндері маңыздылыққа ие. Шектік мәндердің белгіленген деңгейден ауытқуы экономикалық қауіпсіздік саласында жағымсыз, деструктивті үрдістердің қалыптасуына алып келеді, сонымен қатар өндірістің әр түрлі элементтерінің қалыпты дамуын тежейді. Экономикалық қауіпсіздік қағидаттарын сақтау қоғамдық-экономикалық жүйелер үшін өзекті болып табылады.

Курстың объектісі – экономикалық жүйе және экономикалық қауіпсіздік деңгейінің артуына ықпал ететін институционалдық өзгерістер.

Курстың мақсаты – негізгі тұжырымдамалар мен экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқару тәсілдерін оқыту, докторанттарда басқарушылық дүниетаным, ойлау, экономикалық қауіпсіздікті басқару туралы жүйелік білім және тәжірибелік дағдыларды қалыптастыру.

Қойылған мақсатқа сәйкес келесідей міндеттер жүзеге асырылуы қажет:

– Категориялық аппарат докторанттары болу, экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқарудың негізгі теориялары мен тұжырымдамаларын білу;

– Докторанттардың экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқару саласындағы заманауи әлеуметтік – экономикалық мәселелерді талдау мақсатында экономикалық ғылым теориялары мен әдістерін қолдану қабілеттілігін игеру;

– Экономикалық қауіпсіздіктің шектік мәндер жүйесін дамыту және қолдану жағдайларын зерттеу;

– Экономикалық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және параметрлерін дамытудағы әлемдік тәжірибені зерттеу;

– Ұлттық тәжірибені талдау барысында қолдану мақсатында экономикалық қауіпсіздіктің негізгі параметрлерін жіктеуді үйрену;

– Экономикалық қауіпсіздіктің салалық көрсеткіштерімен, сонымен қатар оны басқару ерекшеліктерімен, мәселелерімен танысу;

– Мемлекеттің экономикалық қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы реформалаудың заңнамалық базасымен танысу.

Әр түрлі оқу жұмыстарын жүзеге асыру барысында сабақ жүргізудің белсенді және интерактивті нысандары негізінде әр түрлі білім беру технологиялары қолданылады (іскерлік және рөлдік ойындар, жағдайлық тапсырмаларға (case study), портфолио, дебат, дөңгелек үстел және т.б.), сонымен қатар студенттердің кәсіби дағдыларын қалыптастыру және дамыту мақсатында оқу барысын аудиториядан тыс жұмыстармен ұштастыру. Курсты оқыту барысында ұлттық және экономикалық қауіпсіздік саласындағы сарапшылар мен мамандардың мастер – класстары да қарастырылған.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

Экономикалық қауіпсіздікті басқарудың концептуалды негіздері

«Экономикалық қауіпсіздік» және «тұрақты даму» түсініктері, олардың арасындағы байланыс. Экономикалық қауіпсіздіктің негізгі компоненттерінің мазмұны. Экономикалық қауіпсіздік көрсеткіштері, оны бағалау критерийлері. «Қауіп» және «қауіпсіздік» терминдерінің мазмұны. Ұлттық қауіпсіздік тұжырымдамасының мазмұны. Ұлттық қауіпсіздік тұжырымдамасының экономикалық құрамдасының сипаттамасы. Ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің міндеттері. Экономикалық қауіпсіздік стратегиясының негіздері. Экономикалық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі басқарудың экономикалық әдістері. «Экономикалық мүдделерге төнетін қауіп-қатер» ұғымының мазмұны. Экономикалық мүдделерге төнетін қауіп-қатерлердің пайда болу жағдайлары мен себептері. Экономикалық мүдделерге төнетін әлеуетті қауіп-қатерлерді бағалау.

Экономикалық қауіпсіздік деңгейін бағалаудың әдістері

Экономикалық қауіпсіздік деңгейін бағалау барысындағы ақпараттық-талдау жұмысында пайдаланылатын статистикалық көрсеткіш топтары. Ақпараттық – талдау жұмысында пайдаланылатын ақпарат көздеріне қойылатын талаптар. Ақпараттық – талдау жұмысында экономикалық қауіпсіздікке төнетін қауіп-қатерлердің ауытқуын анықтау белгілері. Экономикалық қауіпсіздіктің шектік мәндерін сақтамау нәтижесіндегі теріс салдарлар. Шаруашылық жүйесінің қаржылық тұрақтылығын өлшеу көрсеткіштері. Қазақстанның экономикалық қауіпсіздігінің жәй-күйінің төмендігін сипаттайтын шектік мәндер. Көлеңкелі экономиканың даму көздері.

Экономикалық қауіпсіздік көрсеткіштерінің шектік мәндері

Экономикалық қауіпсіздіктің шектік мәндерін қалыптастырудың теориялық және әдіснамалық негіздері. Экономикалық қауіпсіздіктің шектік мәндерін анықтаудың жалпы әдіснамалық тәсілдері. Экономикалық қауіпсіздіктің шектік мәндерінің негізгі сандық көрсеткіштері. Экономикалық қауіпсіздік индикаторларының ең төменгі рұқсат етілген шегін білдіретін шектік мәндері.

Экономикалық қауіпсіздік индикаторлары шектік мәндерінің мәні, маңызы. Шектік мәндер тізімін қалыптастыруға қойылатын негізгі талаптар. Экономикалық қауіпсіздіктің шектік мәндерінің негізгі топтары.

Экономикалық қауіпсіздік тұрғысынан аса маңызды экономикалық пропорциялар.

Қазақстанның экономикалық қауіпсіздігінің қазіргі жағдайы

Қазақстанның экономикалық қауіпсіздігіне қауіп келтіретін негізгі факторлар. Мемлекеттің экономикалық тұрақты дамуына төнетін қауіп-

қатерлердің параметрлері. Ұлттық экономикадағы тауарларды тұтыну мен өндіру арасындағы жүйелік теңгерімсіздіктің пайда болу себептері мен салдарлары. Аймақтар арасындағы әлеуметтік – экономикалық теңгерімсіздігінің өсу қаупінің факторлары. Ел өнеркәсібінің технологиялық және кадрлық әлеуетін пайдаланудың төмендеуінің негізгі себептері.

ҚР-да төлемсіздік және бартер қалыптасуының алғышарттары. Әлеуметтік саладағы қауіп-қатерлер жағдайындағы Қазақстанның экономикалық қауіпсіздігінің жәй-күйі. Экономикалық қауіпсіздікті қамтамасыз етуде қиындықтар тудырушы және Оңтүстік Қазақстан аймақтарының экономикалық дамуын тежеуші факторлар.

Экономикалық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің қағидалары

Экономикалық қауіпсіздік қағидалары: кешенділік, тұрақтылық, жеткіліктілік, түрленушілік, сақтық, ашықтық, даму. Экономикалық қауіпсіздік міндеттері. Ұлттық – экономикалық мүдделер. Экономикалық басымдықтар. Стратегиялық жоспардағы мемлекет қауіпсіздігі басымдықтарының құрылымы. Қоғамның негізгі субъектілерінің – азаматтардың қауіпсіздігі;

Экономикалық қауіпсіздіктің құрылымы: технологиялық, азық-түліктік, қаржы-несиелік, өнеркәсіптік, сыртқы экономикалық, инвестициялық, энергетикалық, көлік-коммуникациялық, әлеуметтік (әлеуметтік-экономикалық).

Экономикалық қауіпсіздіктің 3 маңызды элементтері: экономикалық тәуелсіздік, ұлттық экономиканың орнықтылығы мен тұрақтылығы, өзін-өзі дамыту мен ілгерілеуге қабілеттілік.

Қазіргі заманғы қоғам мен мемлекеттің өміріне жүйелі көзқарас: ұлттық мүдделердегі айырмашылықтар, табиғи ресурстардың шектеулілігі, тауарларды өндіру мен сату кезіндегі бәсекелестік факторының маңызы, әсіресе қаржылық-банктік қызметтер саласында.

Ұлттық экономиканың тұрақты дамуына әсер ететін сыртқы және ішкі қауіп-қатерлер.

Валюталық-қаржылық реттеу

Экономикалық қауіпсіздіктің қаржы саласындағы тұрақтылығының ерекшеліктері. Қаржы саласын нығайту үшін міндеттердің негізгі бағыттары.

Ақша айналымын дамыту және оның қоғамның экономикалық қауіпсіздігіне әсер етуін қамтамасыз ету. Ақша айналымы саласындағы қауіпсіздікті қамтамасыз ету тәсілдері. Қазақстанның банк жүйесі және әлемдік қаржы дағдарысы. Сыртқы борыш және оның қызмет көрсетуі. Борыштың құрылымын қайта қарау мақсаты мен міндеті.

Экономикалық дамуы әр түрлі деңгейдегі елдердің шетелдік инвестицияларды пайдалану жолдары мен тағайындаулары. Инвестициялық климат және оның негізгі факторлары. Елдің экономикалық қауіпсіздігін

қамтамасыз ету шеңберінде валюталық саясат пен валюталық реттеудің мақсаты.

Әлеуметтік және азық-түліктік қамтамасыз ету

«Әлеуметтік қауіпсіздік» ұғымының мазмұны. Экономикалық қауіпсіздік жүйесінде мемлекеттің әлеуметтік саясатының қалыптасуының негізгі кезеңдері. Әлеуметтік бағыттардың факторлары.

Әлеуметтік қауіпсіздікті қамтамасыз етудің объективті шарттары. Ықтимал әлеуметтік тұрақсыздықтардың факторлары. Әлеуметтік ережелерді құрастырудың критерийлері. Азық-түлік қауіпсіздігің мәні мен бағыттары және Қазақстандағы ауыл шаруашылығының жағдайы. Азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету міндеттері. Ауыл шаруашылығын дамытудағы мемлекеттің рөлі.

Экономикалық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мақсатындағы ең төменгі күнкөріс пен өмір сүру деңгейі.

Экономиканың көліктік схемасын кеңейту

Республиканың көлік жүйесінің контекстте қауіпсіз жұмыс істеуінің ішкі қауіп-қатерлері. Көлік-коммуникациялық қауіпсіздікті қамтамасы етудегі ішкі қауіп-қатерлер. Республиканың көлік кешенінің инфрақұрылымы. Темір жол көлігін дамытудың Ұлттық бағдарламасында көзделген басым бағыттар. Қазақстанның автомобиль жолдарының, елдегі магистральдық трансқұрлықтық құбыр жүйесінің, ҚР әуе көлігі жолдарының жай-күйі.

Энергетикалық тәуелділікті жеңу

«Энергетикалық қауіпсіздік» ұғымы. Электр энергиясымен қамтамасыз ету тәсілдері. Энергия үнемдеудің мемлекеттік саясаты.

Энергетикалық салалардың артықшылықтары мен кемшіліктері. Электр энергиясы салаларының негізгі тұтынушылары. Атомдық және жел энергиясымен қамтамасыз етудің ерекшеліктері. Ядролық энергетиканың оң және теріс жақтары.

Қазақстанның энергетикалық қауіпсіздігінің қауіп-қатер критерийлері.

Энергетикалық тәуелсіздікті қамтамасыз етудегі көмір мен мұнай-газ салаларындағы мәселелер мен басымдықтар.

Сыртқы экономикалық сферада Қазақстанның қауіпсіздігін қамтамасыз ету

Сыртқыэкономикалық сферадағы Қазақстанның экономикалық қауіпсіздігі. Қазақстанның сыртқы саудасы. Қазақстанның экспорты мен импортының ұлттық құрылымы. Сыртқы экономикалық сферадағы қисынды протекционизм. Қазақстанның экспорттық әлеуетінің дамуы. Елдің, Қазақстан экономикасы салаларының, қазақстандық өндірушілер және

олардың тауарларының әлемдік нарықтағы бәсекеге қабілеттілігі. Сыртқы қарызды құрылымдау. Қазақстан Республикасындағы сыртқы экономикалық қызметті мемлекеттік реттеу. Сыртқы сауданы тарифтік және бейтарифтік реттеу әдістері. Сыртқы экономикалық салада экономикалық қауіпсіздікті қамтамсыз етудегі кедендік органдардың рөлі.

Экономиканы құрылымдық қайта құру және сыртқы саудадағы либерализациялау. Ұзақ мерзімді сыртқы экономикалық саясат.

СЕМИНАР САБАҚТАРЫНА ҰСЫНЫЛАТЫН ТАҚЫРЫПТАР ҮЛГІСІ

1. «Экономикалық қауіпсіздік» пен «тұрақты даму» ұғымдарының арасындағы өзара байланыс.
2. Экономикалық қауіпсіздік деңгейін бағалау әдістерін тәжірибеде қолдану.
3. Экономикалық қауіпсіздік көрсеткіштерінің шекті мәндері.
4. Экономикалық қауіпсіздік деңгейін бағалау кезінде ақпараттық-талдау жұмыстарында қолданылатын көрсеткіштер.
5. Қазақстанның қазіргі жағдайындағы экономикалық қауіпсіздік.
6. Ұлттық экономикадағы өндіру және тұтыну тауарларының арасындағы теңгерімсіздік жүйесінің туындау себептері мен салдары.
7. Қазақстанның банк жүйесі және әлемдік қаржы дағдарысы.
8. Азық-түлік қауіпсіздігің мәні мен бағыттары және Қазақстандағы ауыл шаруашылығының жағдайы.
9. Қазақстандағы экономикалық қауіпсіздіктің әлеуметтік сала тұрғысындағы қауіп-қатерлерінің жай-күйі.
10. Көлік-коммуникациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің ішкі және сыртқы қауіп-қатерлері.
11. Қазақстанның автомобиль жолдарының, елдегі магистральдық трансқұрлықтық құбыр жүйесінің, ҚР әуе көлігі жолдарының жай-күйі.
12. Қазақстан Республикасындағы энергия үнемдеудің мемлекеттік саясаты.
13. Қазақстанның энергетикалық қауіпсіздігінің қауіп-қатер критерийлері.
14. Сыртқы экономикалық сфера және сыртқы экономикалық қауіпсіздік.

ДОКТОРАНТТЫҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСТАРЫНА ҰСЫНЫЛАТЫН ТАҚЫРЫПТАР ҮЛГІСІ

1. Шағын топта тақырыпты талқылауға дайындалу: «Заманауи экономикалық қауіпсіздік тұжырымдамалары».

2. Мәселені қарастыру және талқылау: « Экономикалық қауіп-қатерлердің қоғамдағы мәнін анықтау».

3. « Елдерді экономикалық қауіпсіздік көрсеткіштерінің шекті мәні бойынша жіктеу» тақырыбында презентация жасау.

4. Дөңгелек үстел жүргізуге дайындалу:« Қазіргі кезеңдегі ҚР экономикалық қауіпсіздік мәселелері».

5. Ғылыми жобаны презентациялау және әзірлеу: «Қазақстан мен шет елдердегі экономикалық қауіпсіздік қағидаларын сақтау мәселелерін салыстырмалы түрде талдау».

6. Қазақстанда экономикалық қауіпсіздік қағидаларын қамтамасыз ету үшін валюталық-қаржылық реттеуге қатысты сұрақтарды талдау және талқылау.

7. Әлеуметтік қамсыздандыру мәселелерін Қазақстанның экономикалық қауіпсіздігінің негізгі компоненттерінің бірі ретінде зерттеу және талқылау.

8. Қазақстан өңірлерінде көлік-коммуникация мәселелерін шешу бойынша ұсыныстар жасау.

9. Мәселені дөңгелек үстелде талқылау және қарастыру: « Энергетикалық кешенді дамыту экономикалық қауіпсіздіктің бір қағидатын сақтау ретінде».

10. Экономикалық қауіпсіздік және жаһандануға қатысты сұрақтарды талдау және талқылау.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі:

1. Мухтарова К.С. Государственное управление экономической безопасностью в РК. учебник // "Қазақ университеті" 2013г. – 250 с.

2. К. С. Мухтарова, А. Р. Кенжебаева, А. С. Тумбетова. Экономическая безопасность в условиях глобализации - Новое изд. - Алматы : ЮРИСТ, 2003. - 150 с.

3. Мухтарова К.С., Смагулова Г.С., Сансызбаева Х.Н. Қазақстан Республикасында мемлекеттік қызметті ұйымдастыру // " Қазақ университеті " 2016г. ISBN 978-601-04-1819-6 12,25 с.

4. Мухтарова К.С., Шеденов У.К., Купешова С.Т. Процесс вхождения Казахстана в 30 развитых стран: проблемы и перспективы их решения // Казахский национальный университет им. аль-Фараби 2014г. ISBN 978-601-04-0418-2 18,6стр.

5. Галузо В.Н., Габричидзе Б.Н., Эриашвили Н.Д., Чернявский А.Г., Кузнецов С.М., Белоновский В.Н. Основы органов государственной власти России: учебное пособие. ЮНИТИ-ДАНА; Закон и право. 2012 г

6. Байнова М. С. История государственного управления в России/ Директ-Медиа. 2016 г.-429 с.

7. Моисеев В.В. История государственного управления России.Директ-Медиа. 2014 г.-464 с

8. Байнова М.С., Медведева Н.В., Рязанцева Ю.С. Основы государственного и муниципального управления. Директ-Медиа. 2016 г.- 459 с.

Қосымша:

1. Шеденова У.К. Әлеуметтік және экономикалық қауіпсіздікті басқару (Электронное учебное пособие) // " Қазақ университеті " 2016г. 13стр. ҚАЗАҚСТАН

2. Стратегия национальной безопасности Российской Федерации. Утверждена Указом Президента Российской Федерации от 12 мая 2009 г., № 537.

3. Корнилов М.Я. Экономическая безопасность России. – М.: Изд-во РАГС, 2006.

4. Степашин С.В. Россия в глобальном мире перед вступлением в ВТО // Глобализация: Россия и ВТО. – М., 2005.

5. Булатов А.С. Экономика. – М.: Экономистъ, 2005.

6. Прохожев *А.А.* Общая теория национальной безопасности. – М.: Изд-во РАГС, 2005.

KREKMB 7201 – ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІКТІ МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ
(бейіндік бағыт)

Көлемі 3 кредит

Авторлары:
Мұхтарова Қ.С. – экономикалық ғылымдарының докторы, профессор, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Менеджмент және маркетинг кафедрасының меңгерушісі
Смағұлова Г.С. –экономикалық ғылымдарының кандидаты, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Менеджмент және маркетинг кафедрасының доценті

Пікір жазғандар:
Спанов М.У. – экономикалық ғылымдарының докторы, профессор Қазақстан даму Институтының президенті
Тулегенова М.С. – экономикалық ғылымдарының докторы, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің профессоры

ТҮСІНДІРМЕ ХАТ

«ҚР экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқару» пәні білім берудің Мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес 6D051000 – Мемлекеттік және жергілікті басқару мамандығының міндетті пән болып табылады. Экономикалық қауіпсіздік ұлттық экономиканың қоғамдық қажеттіліктерді отандық және халықаралық деңгейлерде тиімді қанағаттандырылуын қамтамасыз ету қабілетін білдіреді. Экономикалық қауіпсіздіктің қағидаларын сақтау бүгінгі күннің шынайылығы болып белгіленген және қоғамдық – экономикалық жүйелер үшін өзекті болып табылады. Мемлекеттік және жергілікті басқару саласында мамандарды терең дайындау үшін экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқару ерекше орын алады, оның нәтижесі тиімділіктің, елдің тауарлары мен көрсетілетін қызметтерінің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігінің жоғарылауы арқылы көрінуі тиіс.

Докторанттар берілген пәнді оқу үшін келесі пәндердің мазмұнын білулері қажет: «Экономика мен құқық негіздері», «Макроэкономика», «Микроэкономика», «Менеджмент», «Мемлекеттік басқару теориясы», «Экономиканы мемлекеттік реттеу», «Муниципалды басқару».

Пәнді оқу нәтижесінде докторанттар:

● экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқаруға қатысты негізгі отандық және шетелдік ілімдер мен көзқарастарды;

● экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқару саласындағы ұйымдастыру – басқарушылық қызметтің ғылыми негіздерін;

● экономикалық қауіпсіздіңтің сұрақтарын реттейтін ҚР заңдарын және нормативті – құқықтық актілерді;

● экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқаруды жоспарлау, ұйымдастыру, бақылау және анализ жасау методологиясын білулері қажет;

● экономикалық ғылымның, экономикалық жүйелерді басқару теориясының , мамандану пәнінің барлық бөлімдерінің негізгі теориялары мен концепцияларын білуді қоса алғанда, категориалық құрылғысын қолдануды;

● экономикалық ғылымның теориялары мен тәсілдерін берілген мамандық пен пәндік маманданудың таңдалған саласы бойынша заманауи әлеуметтік – экономикалық мәселелердің анализін жасау үшін қолдануды;

● шаруашылық жүргізуші субъектілердің қызметіндегі тәуекелдерді басқарудың және шаруашылық жүргізуші субъектілердің экономикалық қауіпсіздігін қамтамасыз етудің теориялық және тәжірибелік сұрақтарын шешуді істей білулері қажет;

● экономикалық ғылымның теориялары мен тәсілдерін берілген мамандық пен пәндік маманданудың таңдалған саласы бойынша заманауи әлеуметтік – экономикалық мәселелердің анализін жасау үшін қолданудың;

● ғылыми зерттеулерді жүргізу кезінде қолданылатын аналитикалық жұмыстың;

● экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқарудың теориялық мәні, функциялары және үрдістері түсінігіне ғылыми тұрғыдан қарау;

● аймақтар мен экономика салаларының экономикалық қауіпсіздігін ұйымдастыру және талдау

● экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқарудың әртүрлі аспектілерін жоспарлау, есепке алу, бақылау және талдаудың заманауи ақпараттық технологияларының дағдыларына ие болуы қажет.

ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАРЫ

№ п/п	**Тақырыптың атауы**
1	Экономикалық қауіпсіздікт басқарудың концептуалды негіздері
2	Экономикалық қауіпсіздік деңгейін бағалау әдістері
3	Экономикалық қауіпсіздік көрсеткіштерінің шектік мәндері
4	Қазақстанның экономикалық қауіпсіздігінің қазіргі жағдайы
5	Экономикалық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің қағидалары
6	Валюталық – қаржылық реттеу

7	Әлеуметтік және азық-түліктік қамтамасыз ету
8	Экономиканың көліктік схемасын кеңейту
9	Энергетикалық тәуелділікті жеңу

ПӘННІҢ МАЗМҰНЫ

Кіріспе

Қазақстандық жолдыңжаңа кезеңі – бұл экономиканы нығайтудың, халықтың әл-ауқатын көтерудің жаңа мақсаттары. Қазақстан үшін экономикалық жетістіктер мен қоғамдық игіліктерді қамтамасыз ету арасындағы оңтайлы теңгерімді табу өте маңызды. Заманауи әлемде бұл әлеуметтік – экономикалық жаңғыртудың негізгі сұрағы. Бұл жақын онжылдықтағы Қазақстан дамуының басты векторы.

Еңбектің орталықтандырылған жоспарлау және аумақтық бөлінісі кезеңінде Қазақстанның экономикалық қауіпсіздігі өндіріс құралдары мен тұтыну заттары нарығының қатты тәуелділігіне, минералды – шикізаттық ресурстар, энергетикалық шикізат пен жекелеген өңделген өнімдерді қоспағанда, өткізудің балама нарықтарының болмауына, және де технологиялық артта қалушылыққа, жоғары шоғырландыруға және өндірістің монополияландырылуына байланысты өте осал болды. Тәуелсіздік алғаннан кейін ғана Қазақстан экономикалық қауіпсіздікті қамтамасыз ету бойынша шаралар қабылдай бастады.

Экономикалық қауіпсіздік мәселесі Қазақстанның егеменді біртұтас мемлекет ретінде өмір сүру және дамуы жағдайында, сондай - ақ оларды жоо-да оқытудың жаңа пәнаралық бағыттарын ғылыми зерттеу көрінісінде де өзекті болып қалуда.

Экономикалық қауіпсіздік ұлттық экономиканың қоғамдық қажеттіліктерді отандық және халықаралық деңгейлерде тиімді қанағаттандырылуын қамтамасыз ету қабілетін білдіреді. Басқаша айтқанда, экономикалық кауіпсіздік – бұл ұлттық экономиканың тиімді, серпінді өсуіне қолайлы жағдай туғызатын ішкі және сыртқы шарттардың жиынтығы, оның қоғамның, мемлекеттің, тұлғаның қажеттіліктерін қанағаттандыру, әртүрлі кауіптер мен жоғалтуларға кепілдік беретін сыртқы және ішкі нарықтардағы бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ету қабілеті.

Сонымен бірге экономикалық қауіпсіздіктің әртүрлі жекелеген қауіптерін кешенді емес анықтау экономикалық қауіпсіздіктің стратегиясы мен механизмдерін жасау үшін нәтижесі аз болып шықты. Экономикалық қауіпсіздіктің ұдайы өндірістік көрінісі әлі толық қанды ашылған жоқ, әсіресе аймақтық деңгейде. Экономикалық қауіпсіздіктің объективті көрсеткіштері мен индикаторларының тұтас жүйесін құрайтын жалпыға ортақ әдістемелік негіз қалыптаспады.

Осылайша, экономикалық қауіпсіздік мәні көрсеткіштер мен критерийлер жүйесінде жүзеге асырылады. Экономикалық қауіпсіздікті

түпкілікті және дәлме-дәл бағалауда аталған көрсеткіштер емес, шектік деңгейді бейнелейтін олардың шектік мәндері маңыздылыққа ие. Шектік мәндердің белгіленген деңгейден ауытқуы экономикалық қауіпсіздік саласында жағымсыз, деструктивті үрдістердің қалыптасуына алып келеді, сонымен қатар өндірістің әр түрлі элементтерінің қалыпты дамуын тежейді. Экономикалық қауіпсіздік қағидаттарын сақтау қоғамдық-экономикалық жүйелер үшін өзекті болып табылады.

Курстың объектісі – экономикалық жүйе және экономикалық қауіпсіздік деңгейінің артуына ықпал ететін институционалдық өзгерістер.

Курстың мақсаты – негізгі тұжырымдамалар мен экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқару тәсілдерін оқыту, докторанттарда басқарушылық дүниетаным, ойлау, экономикалық қауіпсіздікті басқару туралы жүйелік білім және тәжірибелік дағдыларды қалыптастыру.

Қойылған мақсатқа сәйкес келесідей міндеттер жүзеге асырылуы қажет:

– Категориялық аппарат докторанттары болу, экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқарудың негізгі теориялары мен тұжырымдамаларын білу;

– Докторанттардың экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқару саласындағы заманауи әлеуметтік – экономикалық мәселелерді талдау мақсатында экономикалық ғылым теориялары мен әдістерін қолдану қабілеттілігін игеру;

– Экономикалық қауіпсіздіктің шектік мәндер жүйесін дамыту және қолдану жағдайларын зерттеу;

– Экономикалық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және параметрлерін дамытудағы әлемдік тәжірибені зерттеу;

– Ұлттық тәжірибені талдау барысында қолдану мақсатында экономикалық қауіпсіздіктің негізгі параметрлерін жіктеуді үйрену;

– Экономикалық қауіпсіздіктің салалық көрсеткіштерімен, сонымен қатар оны басқару ерекшеліктерімен, мәселелерімен танысу;

– Мемлекеттің экономикалық қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы реформалаудың заңнамалық базасымен танысу.

Әр түрлі оқу жұмыстарын жүзеге асыру барысында сабақ жүргізудің белсенді және интерактивті нысандары негізінде әр түрлі білім беру технологиялары қолданылады (іскерлік және рөлдік ойындар, жағдайлық тапсырмаларға (case study), портфолио, дебат, дөңгелек үстел және т.б.), сонымен қатар студенттердің кәсіби дағдыларын қалыптастыру және дамыту мақсатында оқу барысын аудиториядан тыс жұмыстармен ұштастыру. Курсты оқыту барысында ұлттық және экономикалық қауіпсіздік саласындағы сарапшылар мен мамандардың мастер – класстары да қарастырылған.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

Экономикалық қауіпсіздікті басқарудың концептуалды негіздері

«Экономикалық қауіпсіздік» және «тұрақты даму» түсініктері, олардың арасындағы байланыс. Экономикалық қауіпсіздіктің негізгі компоненттерінің мазмұны. Экономикалық қауіпсіздік көрсеткіштері, оны бағалау критерийлері. «Қауіп» және «қауіпсіздік» терминдерінің мазмұны. Ұлттық қауіпсіздік тұжырымдамасының мазмұны. Ұлттық қауіпсіздік тұжырымдамасының экономикалық құрамдасының сипаттамасы. Ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің міндеттері. Экономикалық қауіпсіздік стратегиясының негіздері. Экономикалық қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі басқарудың экономикалық әдістері. «Экономикалық мүдделерге төнетін қауіп-қатер» ұғымының мазмұны. Экономикалық мүдделерге төнетін қауіп-қатерлердің пайда болу жағдайлары мен себептері. Экономикалық мүдделерге төнетін әлеуетті қауіп-қатерлерді бағалау.

Экономикалық қауіпсіздік деңгейін бағалаудың әдістері

Экономикалық қауіпсіздік деңгейін бағалау барысындағы ақпараттық-талдау жұмысында пайдаланылатын статистикалық көрсеткіш топтары. Ақпараттық – талдау жұмысында пайдаланылатын ақпарат көздеріне қойылатын талаптар. Ақпараттық – талдау жұмысында экономикалық қауіпсіздікке төнетін қауіп-қатерлердің ауытқуын анықтау белгілері. Экономикалық қауіпсіздіктің шектік мәндерін сақтамау нәтижесіндегі теріс салдарлар. Шаруашылық жүйесінің қаржылық тұрақтылығын өлшеу көрсеткіштері. Қазақстанның экономикалық қауіпсіздігінің жәй-күйінің төмендігін сипаттайтын шектік мәндер. Көлеңкелі экономиканың даму көздері.

Экономикалық қауіпсіздік көрсеткіштерінің шектік мәндері

Экономикалық қауіпсіздіктің шектік мәндерін қалыптастырудың теориялық және әдіснамалық негіздері. Экономикалық қауіпсіздіктің шектік мәндерін анықтаудың жалпы әдіснамалық тәсілдері. Экономикалық қауіпсіздіктің шектік мәндерінің негізгі сандық көрсеткіштері. Экономикалық қауіпсіздік индикаторларының ең төменгі рұқсат етілген шегін білдіретін шектік мәндері.

Экономикалық қауіпсіздік индикаторлары шектік мәндерінің мәні, маңызы. Шектік мәндер тізімін қалыптастыруға қойылатын негізгі талаптар. Экономикалық қауіпсіздіктің шектік мәндерінің негізгі топтары.

Экономикалық қауіпсіздік тұрғысынан аса маңызды экономикалық пропорциялар.

Қазақстанның экономикалық қауіпсіздігінің қазіргі жағдайы

Қазақстанның экономикалық қауіпсіздігіне қауіп келтіретін негізгі факторлар. Мемлекеттің экономикалық тұрақты дамуына төнетін қауіп-

қатерлердің параметрлері. Ұлттық экономикадағы тауарларды тұтыну мен өндіру арасындағы жүйелік теңгерімсіздіктің пайда болу себептері мен салдарлары. Аймақтар арасындағы әлеуметтік – экономикалық теңгерімсіздігінің өсу қаупінің факторлары. Ел өнеркәсібінің технологиялық және кадрлық әлеуетін пайдаланудың төмендеуінің негізгі себептері.

ҚР-да төлемсіздік және бартер қалыптасуының алғышарттары. Әлеуметтік саладағы қауіп-қатерлер жағдайындағы Қазақстанның экономикалық қауіпсіздігінің жәй-күйі. Экономикалық қауіпсіздікті қамтамасыз етуде қиындықтар тудырушы және Оңтүстік Қазақстан аймақтарының экономикалық дамуын тежеуші факторлар.

Экономикалық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің қағидалары

Экономикалық қауіпсіздік қағидалары: кешенділік, тұрақтылық, жеткіліктілік, түрленушілік, сақтық, ашықтық, даму. Экономикалық қауіпсіздік міндеттері. Ұлттық – экономикалық мүдделер. Экономикалық басымдықтар. Стратегиялық жоспардағы мемлекет қауіпсіздігі басымдықтарының құрылымы. Қоғамның негізгі субъектілерінің – азаматтардың қауіпсіздігі;

Экономикалық қауіпсіздіктің құрылымы: технологиялық, азық-түліктік, қаржы-несиелік, өнеркәсіптік, сыртқы экономикалық, инвестициялық, энергетикалық, көлік-коммуникациялық, әлеуметтік (әлеуметтік-экономикалық).

Экономикалық қауіпсіздіктің 3 маңызды элементтері: экономикалық тәуелсіздік, ұлттық экономиканың орнықтылығы мен тұрақтылығы, өзін-өзі дамыту мен ілгерілеуге қабілеттілік.

Қазіргі заманғы қоғам мен мемлекеттің өміріне жүйелі көзқарас: ұлттық мүдделердегі айырмашылықтар, табиғи ресурстардың шектеулілігі, тауарларды өндіру мен сату кезіндегі бәсекелестік факторының маңызы, әсіресе қаржылық-банктік қызметтер саласында.

Ұлттық экономиканың тұрақты дамуына әсер ететін сыртқы және ішкі қауіп-қатерлер.

Валюталық-қаржылық реттеу

Экономикалық қауіпсіздіктің қаржы саласындағы тұрақтылығының ерекшеліктері. Қаржы саласын нығайту үшін міндеттердің негізгі бағыттары.

Ақша айналымын дамыту және оның қоғамның экономикалық қауіпсіздігіне әсер етуін қамтамасыз ету. Ақша айналымы саласындағы қауіпсіздікті қамтамасыз ету тәсілдері. Қазақстанның банк жүйесі және әлемдік қаржы дағдарысы. Сыртқы борыш және оның қызмет көрсетуі. Борыштың құрылымын қайта қарау мақсаты мен міндеті.

Экономикалық дамуы әр түрлі деңгейдегі елдердің шетелдік инвестицияларды пайдалану жолдары мен тағайындаулары. Инвестициялық климат және оның негізгі факторлары. Елдің экономикалық қауіпсіздігін

қамтамасыз ету шеңберінде валюталық саясат пен валюталық реттеудің мақсаты.

Әлеуметтік және азық-түліктік қамтамасыз ету

«Әлеуметтік қауіпсіздік» ұғымының мазмұны. Экономикалық қауіпсіздік жүйесінде мемлекеттің әлеуметтік саясатының қалыптасуының негізгі кезеңдері. Әлеуметтік бағыттардың факторлары.

Әлеуметтік қауіпсіздікті қамтамасыз етудің объективті шарттары. Ықтимал әлеуметтік тұрақсыздықтардың факторлары. Әлеуметтік ережелерді құрастырудың критерийлері. Азық-түлік қауіпсіздігің мәні мен бағыттары және Қазақстандағы ауыл шаруашылығының жағдайы. Азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету міндеттері. Ауыл шаруашылығын дамытудағы мемлекеттің рөлі.

Экономикалық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мақсатындағы ең төменгі күнкөріс пен өмір сүру деңгейі.

Экономиканың көліктік схемасын кеңейту

Республиканың көлік жүйесінің контекстте қауіпсіз жұмыс істеуінің ішкі қауіп-қатерлері. Көлік-коммуникациялық қауіпсіздікті қамтамасы етудегі ішкі қауіп-қатерлер. Республиканың көлік кешенінің инфрақұрылымы. Темір жол көлігін дамытудың Ұлттық бағдарламасында көзделген басым бағыттар. Қазақстанның автомобиль жолдарының, елдегі магистральдық трансқұрлықтық құбыр жүйесінің, ҚР әуе көлігі жолдарының жай-күйі.

Энергетикалық тәуелділікті жеңу

«Энергетикалық қауіпсіздік» ұғымы. Электр энергиясымен қамтамасыз ету тәсілдері. Энергия үнемдеудің мемлекеттік саясаты.

Энергетикалық салалардың артықшылықтары мен кемшіліктері. Электр энергиясы салаларының негізгі тұтынушылары. Атомдық және жел энергиясымен қамтамасыз етудің ерекшеліктері. Ядролық энергетиканың оң және теріс жақтары.

Қазақстанның энергетикалық қауіпсіздігінің қауіп-қатер критерийлері.

Энергетикалық тәуелсіздікті қамтамасыз етудегі көмір мен мұнай-газ салаларындағы мәселелер мен басымдықтар.

СЕМИНАР САБАҚТАРЫНА ҰСЫНЫЛАТЫН ТАҚЫРЫПТАР ҮЛГІСІ

1. «Экономикалық қауіпсіздік» пен «тұрақты даму» ұғымдарының арасындағы өзара байланыс.

2. Экономикалық қауіпсіздік деңгейін бағалау әдістерін тәжірибеде қолдану.

3. Экономикалық қауіпсіздік көрсеткіштерінің шекті мәндері.

4. Экономикалық қауіпсіздік деңгейін бағалау кезінде ақпараттық-талдау жұмыстарында қолданылатын көрсеткіштер.

5. Қазақстанның қазіргі жағдайындағы экономикалық қауіпсіздік.

6. Ұлттық экономикадағы өндіру және тұтыну тауарларының арасындағы теңгерімсіздік жүйесінің туындау себептері мен салдары.

7. Қазақстанның банк жүйесі және әлемдік қаржы дағдарысы.

8. Азық-түлік қауіпсіздігің мәні мен бағыттары және Қазақстандағы ауыл шаруашылығының жағдайы.

9. Қазақстандағы экономикалық қауіпсіздіктің әлеуметтік сала тұрғысындағы қауіп-қатерлерінің жай-күйі.

10. Көлік-коммуникациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің ішкі және сыртқы қауіп-қатерлері.

11. Қазақстанның автомобиль жолдарының, елдегі магистральдық трансқұрлықтық құбыр жүйесінің, ҚР әуе көлігі жолдарының жай-күйі.

12. Қазақстан Республикасындағы энергия үнемдеудің мемлекеттік саясаты.

13. Қазақстанның энергетикалық қауіпсіздігінің қауіп-қатер критерийлері.

ДОКТОРАНТТЫҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСТАРЫНА ҰСЫНЫЛАТЫН ТАҚЫРЫПТАР ҮЛГІСІ

1. Шағын топта тақырыпты талқылауға дайындалу: «Заманауи экономикалық қауіпсіздік тұжырымдамалары».

2. Мәселені қарастыру және талқылау: « Экономикалық қауіп-қатерлердің қоғамдағы мәнін анықтау».

3. « Елдерді экономикалық қауіпсіздік көрсеткіштерінің шекті мәні бойынша жіктеу» тақырыбында презентация жасау.

4. Дөңгелек үстел жүргізуге дайындалу:« Қазіргі кезеңдегі ҚР экономикалық қауіпсіздік мәселелері».

5. Ғылыми жобаны презентациялау және әзірлеу: «Қазақстан мен шет елдердегі экономикалық қауіпсіздік қағидаларын сақтау мәселелерін салыстырмалы түрде талдау».

6. Қазақстанда экономикалық қауіпсіздік қағидаларын қамтамасыз ету үшін валюталық-қаржылық реттеуге қатысты сұрақтарды талдау және талқылау.

7. Әлеуметтік қамсыздандыру мәселелерін Қазақстанның экономикалық қауіпсіздігінің негізгі компоненттерінің бірі ретінде зерттеу және талқылау.

8. Қазақстан өңірлерінде көлік-коммуникация мәселелерін шешу бойынша ұсыныстар жасау.

9. Мәселені дөңгелек үстелде талқылау және қарастыру: « Энергетикалық кешенді дамыту экономикалық қауіпсіздіктің бір қағидатын сақтау ретінде».

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Негізгі:

1. Мухтарова К.С. Государственное управление экономической безопасностью в РК. учебник // "Қазақ университеті" 2013г. – 250 с.
2. К. С. Мухтарова, А. Р. Кенжебаева, А. С. Тумбетова. Экономическая безопасность в условиях глобализации - Новое изд. - Алматы : ЮРИСТ, 2003. - 150 с.
3. Мухтарова К.С., Смагулова Г.С., Сансызбаева Х.Н. Қазақстан Республикасында мемлекеттік қызметті ұйымдастыру // " Қазақ университеті " 2016г. ISBN 978-601-04-1819-6 12,25 с.
4. Мухтарова К.С., Шеденов У.К., Купешова С.Т. Процесс вхождения Казахстана в 30 развитых стран: проблемы и перспективы их решения // Казахский национальный университет им. аль-Фараби 2014г. ISBN 978-601-04-0418-2 18,6стр.
5. Галузо В.Н., Габричидзе Б.Н., Эриашвили Н.Д., Чернявский А.Г., Кузнецов С.М., Белоновский В.Н. Основы органов государственной власти России: учебное пособие. ЮНИТИ-ДАНА; Закон и право. 2012 г
6. Байнова М. С. История государственного управления в России/ Директ-Медиа. 2016 г.-429 с.
7. Моисеев В.В. История государственного управления России.Директ-Медиа. 2014 г.-464 с
8. Байнова М.С., Медведева Н.В., Рязанцева Ю.С. Основы государственного и муниципального управления. Директ-Медиа. 2016 г.- 459 с.

Қосымша:

1. Шеденова У.К. Әлеуметтік және экономикалық қауіпсіздікті басқару (Электронное учебное пособие) // " Қазақ университеті " 2016г. 13стр. ҚАЗАҚСТАН
2. Стратегия национальной безопасности Российской Федерации. Утверждена Указом Президента Российской Федерации от 12 мая 2009 г., № 537.
3. Корнилов М.Я. Экономическая безопасность России. – М.: Изд-во РАГС, 2006.
4. Степашин С.В. Россия в глобальном мире перед вступлением в ВТО // Глобализация: Россия и ВТО. – М., 2005.
5. Булатов А.С. Экономика. – М.: Экономистъ, 2005.
6. Прохожев *А.А.* Общая теория национальной безопасности. – М.: Изд-во РАГС, 2005.

GUEB RK 7201 – ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТЬЮ В РК

(научное и педагогическое направление)

Объем 3 кредита

Авторы:

Мухтарова К.С. – доктор экономических наук, профессор, зав. кафедрой Менеджмента и маркетинга КазНУ им. аль-Фараби

Мылтыкбаева А.Т. – доктор PhD, ст. преподаватель кафедры Менеджмента и маркетинга КазНУ им. аль-Фараби

Рецензенты:

Спанов М.У. – доктор экономических наук, Президент Института Развития Казахстана

Тулегенова М.С. – доктор экономических наук, профессор Казахского национального университета имени аль-Фараби

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Дисциплина «Государственное управление экономической безопасностью в РК» является обязательной дисциплиной в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом образования специальности 6D051000 – Государственное и местное управление. Экономическая безопасность представляет собой способность национальной экономики обеспечивать эффективное удовлетворение общественных потребностей на отечественном и международном уровнях. Соблюдение принципов экономической безопасности является актуальными для социально-экономических систем.

Для изучения данной дисциплины докторанты должны знать содержание дисциплин: «Основы экономики и права», «Макроэкономика», «Микроэкономика», «Менеджмент», «Теория государственного управления», «Государственное регулирование экономики», «Муниципальное управление».

В результате изучения дисциплины докторанты должны

знать:

- основные отечественные и зарубежные исследования и научно-практические к государственному управлению экономической безопасностью;
- научные основы организационно-управленческой деятельности в области государственного управления экономической безопасностью;

- законы РК и нормативно-правовые акты, регулирующие вопросы экономической безопасности;
- методологию планирования, организации, контроля и анализа государственного управления экономической безопасностью;

уметь:

- пользоваться категориальным аппаратом, применяемым в экономической науке и практике управления, включая основные концепции дисциплине специализации;
- использовать методологию экономической науки для анализа современной ситуации в социально-экономической сфере, что отражено при изучении дисциплины специализации;
- решать теоретические и практические вопросы управления рисками в деятельности хозяйствующих субъектов и обеспечения экономической безопасности хозяйствующих субъектов;

владеть навыками:

- использования теории и методов экономической науки для анализа современных социально-экономических проблем по данной специальности и избранной области предметной специализации;
- сравнительного анализа в процессе поведения научных исследований
- научного подхода к пониманию сущности, функций и процессов государственного управления экономической безопасностью;
- современными информационными технологиями планирования, учета, контроля и анализа различных аспектов государственного управления экономической безопасностью и методов ее обеспечения

Постреквизиты – «Социально-экономические аспекты государственного управления», «Управленческая экономика», «Модернизация национальной экономики»

Пререквизиты – «Государственное регулирование реальных секторов экономики», «Стратегическое управление», «Теория и практика государственного управления»

ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛИНЫ

№ п/п	Наименование темы
1	Концептуальные основы управления экономической безопасностью
2	Методы оценки уровня экономической безопасности
3	Пороговые значения показателей экономической безопасности
4	Современное состояние экономической безопасности Казахстана
5	Принципы обеспечения экономической безопасности

6	Валютно-финансовое регулирование
7	Социальное и продовольственное обеспечение
8	Расширение транспортной схемы экономики
9	Преодоление энергетической зависимости
10	Обеспечение безопасности Казахстана во внешнеэкономической сфере

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Введение

Новый этап Казахстанского пути – это новые задачи укрепления экономики, повышения благосостояния народа. Казахстану важно найти оптимальный баланс между экономическими успехами и обеспечением общественных благ. В современном мире - это коренной вопрос социально-экономической модернизации, это главный вектор развития Казахстана в ближайшей перспективе.

В период централизованного планирования и территориального разделения труда экономическая безопасность Казахстана была наиболее уязвима из-за сильной зависимости рынка средств производства и предметов потребления, отсутствия альтернативных рынков сбыта (за исключением минерально-сырьевых ресурсов, энергетического сырья и отдельных переработанных продуктов), а также ввиду технологической отсталости, высокой концентрации и монополизации производства. И только с обретением независимости Казахстан стал принимать меры по обеспечению экономической безопасности, сопровождающейся переходом на рыночные отношения.

Проблема экономической безопасности остается актуальной как в плане существования и развития Казахстана в виде суверенного единого государства, так и в аспекте научных исследований новых междисциплинарных направлений преподаваемых дисциплин.

Экономическая безопасность представляет собой способность национальной экономики обеспечивать эффективное удовлетворение общественных потребностей на отечественном и международном уровнях. Иными словами, экономическая безопасность – это совокупность внутренних и внешних условий, благоприятствующих эффективному, динамичному росту национальной экономики, ее способность удовлетворять потребности общества, государства, индивида обеспечивать конкурентоспособность на внешних и внутренних рынках, в режиме нейтрализации различного рода угроз и потерь.

Вместе с тем не комплексное выявление всевозможных отдельных угроз экономической безопасности оказалось пока малопродуктивным для разработки стратегий и механизмов экономической безопасности. Не в полной мере пока раскрыты воспроизводственные аспекты экономической

безопасности, особенно на региональном уровне. Не сформировалась общепринятая методическая база, для выработки целостной системы объективных показателей и индикаторов экономической безопасности.

Таким образом, сущность экономической безопасности реализуется в системе критериев и показателей. Для конечной и адекватной оценки экономической безопасности значение имеют не сами показатели, а их пороговые значения, представляющие собой предельные величины, несоблюдение значений которых препятствует нормальному ходу развития различных элементов воспроизводства, приводит к формированию негативных, разрушительных тенденций в области экономической безопасности. Соблюдение принципов экономической безопасности предопределено реалиями сегодняшнего дня и являются актуальными для общественно-экономических систем.

Объект данной дисциплины – экономическая система и институциональные преобразования, способствующие повышению уровня экономической безопасности.

Цель изучаемой дисциплины – изучение основных концепций и подходов к государственному управлению экономической безопасностью, формирование у докторантов управленческого мировоззрения, мышления, умений и навыков по управлению экономической безопасностью.

В соответствии с поставленной целью должны выполняться следующие **задачи**, среди которых:

1. овладеть докторантами категориального аппарата, знание основных теорий и концепций государственного управления экономической безопасностью;
2. овладеть докторантами умениями использовать теории и методы экономической науки для анализа современных социально-экономических проблем в области государственного управления экономической безопасностью;
3. изучить вопросы разработки и использования системы пороговых показателей экономической безопасности;
4. изучить мировую практику в области обеспечения и разработки параметров экономической безопасности;
5. уметь классифицировать основные параметры экономической безопасности с целью их использования в рамках анализа национальной практики;
6. ознакомиться со всеми отраслевыми показателями экономической безопасности, а также особенностями и проблемами их регулирования;
7. ознакомиться с законодательной базой реформирования в области обеспечения экономической безопасности государства.

При реализации различных видов учебной работы посредством активных и интерактивных формы проведения занятий применяются

различные образовательные технологии (деловые и ролевые игры, кейс стадии, портфолио, дебаты, круглые столы и др.) в сочетании с внеаудиторной работой с целью формирования и развития профессиональных навыков обучающихся. В рамках курса также предусмотрены мастер-классы экспертов и специалистов в области национальной и экономической безопасности.

ОСНОВНАЯ ЧАСТЬ

Концептуальные основы управления экономической безопасностью

Понятия «экономическая безопасность» и «устойчивое развитие», взаимосвязь между этими определениями. Содержание основных компонентов экономической безопасности. Показатели экономической безопасности, критерии её оценки. Содержание терминов "опасность" и "безопасность". Содержание концепция национальной безопасности. Характеристика экономической составляющей концепции национальной безопасности. Задачи обеспечения экономической безопасности. Основы стратегии экономической безопасности. Экономические методы управления в обеспечении экономической безопасности. Содержание понятия «угроза экономическим интересам». Причины и обстоятельства возникновения угроз экономическим интересам. Оценка потенциальным угрозам экономическим интересам.

Методы оценки уровня экономической безопасности

Группы статистических показателей, используемые в информационно-аналитической работе при оценке уровня экономической безопасности. Требования, предъявляемые к источникам информации, используемым в информационно-аналитической работе.

Признаки, по которым в информационно-аналитической работе ранжируются угрозы экономической безопасности. Негативные последствия в результате несоблюдения пороговых значений экономической безопасности. Показатели, измеряющие финансовую устойчивость хозяйственной системы. Пороговые значения, негативно характеризующие состояние экономической безопасности Казахстана. Источники развития теневой экономики.

Пороговые значения показателей экономической безопасности

Теоретико-методологическая база формирования пороговых значений экономической безопасности. Общие методологические подходы к определению пороговых значений экономической безопасности. Основные количественные индикаторы пороговых значений экономической

безопасности. Пороговые значения экономической безопасности, означающие минимально-допустимый предел индикаторов.

Значение и роль пороговых значений индикаторов экономической безопасности. Исходные требования к формированию перечня пороговых значений. Основные группы пороговых значений экономической безопасности.

Наиболее важные с позиций экономической безопасности экономические пропорции.

Современное состояние экономической безопасности Казахстана

Основные факторы, характеризующиеся как угрозы экономической безопасности Казахстана. Параметры угроз экономически устойчивому развитию государства. Причины и последствия возникновения системного дисбаланса между потреблением и производством товаров в национальной экономике. Факторы угроз возрастания неравномерности социально-экономического регионов. Причины ухудшения использования технологического и кадрового потенциала промышленности страны.

Предпосылки формирования неплатежей и бартера в РК. Состояние экономической безопасности Казахстана с точки зрения угроз в социальной сфере. Факторы, ограничивающие экономическое развитие регионов Южного Казахстана и затрудняющие обеспечение экономической безопасности.

Принципы обеспечения экономической безопасности

Принципы экономической безопасности: комплексность, устойчивость, достаточность, трансформируемость, превентивность, транспарентность, развитие. Задачи экономической безопасности. Национально-экономические интересы. Экономические приоритеты. Структура приоритетов безопасности страны в широком стратегическом плане. Безопасность граждан – основных субъектов общества;

Структура экономической безопасности: технологическая, продовольственная, финансово-кредитная, промышленная, внешнеэкономическая, инвестиционная, энергетическая, транспортно-коммуникационная, социальная (социально-экономическая).

Три важнейших элемента экономической безопасности: экономическая независимость, стабильность и устойчивость национальной экономики, способность к саморазвитию и прогрессу.

Системный взгляд на современную жизнь общества и государства: различия в национальных интересах, ограниченность природных ресурсов, значение фактора конкуренции в производстве и сбыте товаров, особенно в сфере финансово-банковских услуг.

Внешние и внутренние угрозы, влияющие на устойчивость развития национальной экономики.

Валютно-финансовое регулирование

Особенности устойчивости финансовой сферы экономической безопасности. Основные направления задач по укреплению финансовой сферы.

Развитие денежного обращения и его влияние на обеспечение экономической безопасности общества. Способы обеспечения безопасности в сфере денежного обращения. Банковская система Казахстана и мировой финансовый кризис. Внешний долг и его обслуживание. Смысл и назначение реструктуризации долга.

Назначение и пути использования иностранных инвестиций в странах разного уровня экономического развития. Инвестиционный климат и его основные факторы. Цель валютной политики и валютного регулирования в рамках влияния на экономическую безопасность в стране.

Социальное и продовольственное обеспечение

Содержание понятия "социальная безопасность". Основные этапы формирования социальной политики государства в системе экономической безопасности. Факторы социальной направленности.

Объективные условия обеспечения социальной безопасности. Факторы возможной социальной дестабилизации. Критерии состояния социального положения. Суть и предназначение продовольственной безопасности и состояние сельского хозяйства в Казахстане. Задачи обеспечения продовольственной безопасности. Роль государства в развитии сельского хозяйства.

Уровень жизни и прожиточный минимум для целей обеспечения экономической безопасности.

Расширение транспортной схемы экономики

Внутренние угрозы безопасности в контексте функционирования транспортной системы республики. Внешние угрозы обеспечения транспортно-коммуникационной безопасности. Инфраструктура транспортного комплекса республики. Приоритетные направления, предусмотренные в Национальной программе развития железнодорожного транспорта. Состояние автомобильных дорог Казахстана магистральной трансконтинентальной трубопроводной системы страны, авиационных перевозок РК.

Преодоление энергетической зависимости

Понятие "энергетическая безопасность". Способы обеспечения электроэнергией. Государственная политика энергосбережения.

Преимущества и недостатки энергетической отрасли. Основные потребители отрасли электроэнергии. Особенности обеспечения атомной и ветровой энергии. Плюсы и минусы ядерной энергетики.

Критерии угроз энергетической безопасности Казахстана.

Приоритеты и проблемы угольной и нефтегазовой отрасли в обеспечении энергетической независимости.

Обеспечение безопасности Казахстана во внешнеэкономической сфере

Экономическая безопасность Казахстана во внешнеэкономической сфере. Внешняя торговля Казахстана. Национальная структура экспорта и импорта Казахстана. Разумный протекционизм во внешнеэкономической сфере. Развитие экспортного потенциала Казахстана. Конкурентоспособность страны, отраслей казахстанской экономики, казахстанских производителей и их товаров на мировых рынках. Реструктуризация внешнего долга. Государственное регулирование внешнеэкономической деятельности в Республике Казахстан. Тарифные и нетарифные методы регулирование внешней торговли. Роль таможенных органов в обеспечении экономической безопасности внешнеэкономической сферы.

Структурная перестройка экономики и либерализация внешней торговли. Долгосрочная внешнеэкономическая политика.

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ

1. Понятия «экономическая безопасность» и «устойчивое развитие», взаимосвязь между этими определениями.
2. Применение в практике методов оценки уровня экономической безопасности.
3. Пороговые значения показателей экономической безопасности
4. Показателей, используемые в информационно-аналитической работе при оценке уровня экономической безопасности
5. Современное состояние экономической безопасности Казахстана
6. Причины и последствия возникновения системного дисбаланса между потреблением и производством товаров в национальной экономике.
7. Банковская система Казахстана и мировой финансовый кризис.
8. Суть и предназначение продовольственной безопасности и состояние сельского хозяйства в Казахстане.
9. Состояние экономической безопасности Казахстана с точки зрения угроз в социальной сфере.
10. Внутренние угрозы и внешние угрозы обеспечения транспортно-коммуникационной безопасности.
11. Состояние автомобильных дорог Казахстана магистральной трансконтинентальной трубопроводной системы страны, авиационных перевозок РК.
12. Государственная политика энергосбережения в Республике Казахстан.

13. Критерии угроз энергетической безопасности Казахстана.
14. Внешнеэкономическая сфера и внешнеэкономическая безопасность.

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ САМОСТОЯТЕЛЬНЫХ РАБОТ ДОКТОРАНТА

1. Подготовка к обсуждению темы в малой группе: “Современные концепции экономической безопасности”.
2. Рассмотрение и обсуждение проблемы: “Значение выявления экономических угроз обществу”.
3. Презентация проекта на тему: “Классификация стран по уровню пороговых показателей экономической безопасности”.
4. Подготовка к проведению круглого стола: “Проблемы экономической безопасности РК на современном этапе”.
5. Разработка и презентация научного проекта: “Сравнительный анализ проблем по соблюдению принципов экономической безопасности за рубежом и в Казахстане”.
6. Анализ и обсуждение вопросов относительно валютно-финансового регулирования для обеспечения принципов экономической безопасности в Казахстане.
7. Изучение и обсуждение вопросов социального обеспечения как одного из основных компонентов экономической безопасности Казахстана.
8. Выработка рекомендаций по решению проблем транспортной коммуникации в регионах Казахстана.
9. Рассмотрение и обсуждение вопроса в виде круглого стола: “Развитие энергетического комплекса как один из принципов соблюдения экономической безопасности”.
10. Анализ и обсуждение вопросов относительно экономической безопасности и глобализации.

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Основная:

1. Мухтарова К.С. Государственное управление экономической безопасностью в РК. учебник // "Қазақ университеті" 2013г. – 250 с.
2. К. С. Мухтарова, А. Р. Кенжебаева, А. С. Тумбетова. Экономическая безопасность в условиях глобализации - Новое изд. - Алматы : ЮРИСТ, 2003. - 150 с.
3. Мухтарова К.С., Смагулова Г.С., Сансызбаева Х.Н. Қазақстан Республикасында мемлекеттік қызметті ұйымдастыру // " Қазақ университеті " 2016г. ISBN 978-601-04-1819-6 12,25 с.
4. Мухтарова К.С., Шеденов У.К., Купешова С.Т. Процесс вхождения Казахстана в 30 развитых стран: проблемы и перспективы их решения //

Казахский национальный университет им. аль-Фараби 2014г. ISBN 978-601-04-0418-2 18,6стр.

5. Галузо В.Н., Габричидзе Б.Н., Эриашвили Н.Д., Чернявский А.Г., Кузнецов С.М., Белоновский В.Н. Основы органов государственной власти России: учебное пособие. ЮНИТИ-ДАНА; Закон и право. 2012 г

6. Байнова М. С. История государственного управления в России/ Директ-Медиа. 2016 г.-429 с.

7. Моисеев В. В. История государственного управления России.Директ-Медиа. 2014 г.-464 с

8. Байнова М. С., Медведева Н. В., Рязанцева Ю. С. Основы государственного и муниципального управления. Директ-Медиа. 2016 г.- 459 с.

Дополнительная:

1. Шеденова У.К. Әлеуметтік және экономикалық қауіпсіздікті басқару (Электронное учебное пособие) // " Қазақ университеті " 2016г. 13стр. ҚАЗАҚСТАН

2. Стратегия национальной безопасности Российской Федерации. Утверждена Указом Президента Российской Федерации от 12 мая 2009 г., № 537.

3. Корнилов М.Я. Экономическая безопасность России. – М.: Изд-во РАГС, 2006.

4. Степашин С.В. Россия в глобальном мире перед вступлением в ВТО // Глобализация: Россия и ВТО. – М., 2005.

5. Булатов А.С. Экономика. – М.: Экономистъ, 2005.

6. Прохожев *А.А.* Общая теория национальной безопасности. – М.: Изд-во РАГС, 2005.

GUEB RK 7201 – ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТЬЮ В РК

(профильное направление)

Объем 3 кредита

Авторы:

Мухтарова К.С. – доктор экономических наук, профессор, зав. кафедрой Менеджмента и маркетинга КазНУ им. аль-Фараби

Мылтыкбаева А.Т. – доктор PhD, ст. преподаватель кафедры Менеджмента и маркетинга КазНУ им. аль-Фараби

Рецензенты:

Спанов М.У. – доктор экономических наук, Президент Института Развития Казахстана

Тулегенова М.С. – доктор экономических наук, профессор Казахского национального университета имени аль-Фараби

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Дисциплина «Государственное управление экономической безопасностью в РК» является обязательной дисциплиной в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом образования специальности 6D051000 – Государственное и местное управление. Экономическая безопасность представляет собой способность национальной экономики обеспечивать эффективное удовлетворение общественных потребностей на отечественном и международном уровнях. Соблюдение принципов экономической безопасности является актуальными для социально-экономических систем.

Для изучения данной дисциплины докторанты должны знать содержание дисциплин: «Основы экономики и права», «Макроэкономика», «Микроэкономика», «Менеджмент», «Теория государственного управления», «Государственное регулирование экономики», «Муниципальное управление».

В результате изучения дисциплины докторанты должны

знать:

- основные отечественные и зарубежные исследования и научно-практические к государственному управлению экономической безопасностью;
- научные основы организационно-управленческой деятельности в области государственного управления экономической безопасностью;

- законы РК и нормативно-правовые акты, регулирующие вопросы экономической безопасности;
- методологию планирования, организации, контроля и анализа государственного управления экономической безопасностью;

уметь:

- пользоваться категориальным аппаратом, применяемым в экономической науке и практике управления, включая основные концепции дисциплине специализации;
- использовать методологию экономической науки для анализа современной ситуации в социально-экономической сфере, что отражено при изучении дисциплины специализации;
- решать теоретические и практические вопросы управления рисками в деятельности хозяйствующих субъектов и обеспечения экономической безопасности хозяйствующих субъектов;

владеть навыками:

- использования теории и методов экономической науки для анализа современных социально-экономических проблем по данной специальности и избранной области предметной специализации;
- сравнительного анализа в процессе поведения научных исследований
- научного подхода к пониманию сущности, функций и процессов государственного управления экономической безопасностью;
- современными информационными технологиями планирования, учета, контроля и анализа различных аспектов государственного управления экономической безопасностью и методов ее обеспечения

Постреквизиты – «Социально-экономические аспекты государственного управления», «Управленческая экономика», «Модернизация национальной экономики»

Пререквизиты – «Государственное регулирование реальных секторов экономики», «Стратегическое управление», «Теория и практика государственного управления»

ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛИНЫ

№ п/п	Наименование темы
1	Концептуальные основы управления экономической безопасностью
2	Методы оценки уровня экономической безопасности
3	Пороговые значения показателей экономической безопасности
4	Современное состояние экономической безопасности Казахстана
5	Принципы обеспечения экономической безопасности

6	Валютно-финансовое регулирование
7	Социальное и продовольственное обеспечение
8	Расширение транспортной схемы экономики
9	Преодоление энергетической зависимости

СОДЕРЖАНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ

Введение

Новый этап Казахстанского пути – это новые задачи укрепления экономики, повышения благосостояния народа. Казахстану важно найти оптимальный баланс между экономическими успехами и обеспечением общественных благ. В современном мире - это коренной вопрос социально-экономической модернизации, это главный вектор развития Казахстана в ближайшей перспективе.

В период централизованного планирования и территориального разделения труда экономическая безопасность Казахстана была наиболее уязвима из-за сильной зависимости рынка средств производства и предметов потребления, отсутствия альтернативных рынков сбыта (за исключением минерально-сырьевых ресурсов, энергетического сырья и отдельных переработанных продуктов), а также ввиду технологической отсталости, высокой концентрации и монополизации производства. И только с обретением независимости Казахстан стал принимать меры по обеспечению экономической безопасности, сопровождающейся переходом на рыночные отношения.

Проблема экономической безопасности остается актуальной как в плане существования и развития Казахстана в виде суверенного единого государства, так и в аспекте научных исследований новых междисциплинарных направлений преподаваемых дисциплин.

Экономическая безопасность представляет собой способность национальной экономики обеспечивать эффективное удовлетворение общественных потребностей на отечественном и международном уровнях. Иными словами, экономическая безопасность – это совокупность внутренних и внешних условий, благоприятствующих эффективному, динамичному росту национальной экономики, ее способность удовлетворять потребности общества, государства, индивида обеспечивать конкурентоспособность на внешних и внутренних рынках, в режиме нейтрализации различного рода угроз и потерь.

Вместе с тем не комплексное выявление всевозможных отдельных угроз экономической безопасности оказалось пока малопродуктивным для разработки стратегий и механизмов экономической безопасности. Не в полной мере пока раскрыты воспроизводственные аспекты экономической безопасности, особенно на региональном уровне. Не сформировалась

общепринятая методическая база, для выработки целостной системы объективных показателей и индикаторов экономической безопасности.

Таким образом, сущность экономической безопасности реализуется в системе критериев и показателей. Для конечной и адекватной оценки экономической безопасности значение имеют не сами показатели, а их пороговые значения, представляющие собой предельные величины, несоблюдение значений которых препятствует нормальному ходу развития различных элементов воспроизводства, приводит к формированию негативных, разрушительных тенденций в области экономической безопасности. Соблюдение принципов экономической безопасности предопределено реалиями сегодняшнего дня и являются актуальными для общественно-экономических систем.

Объект данной дисциплины – экономическая система и институциональные преобразования, способствующие повышению уровня экономической безопасности.

Цель изучаемой дисциплины – изучение основных концепций и подходов к государственному управлению экономической безопасностью, формирование у докторантов управленческого мировоззрения, мышления, умений и навыков по управлению экономической безопасностью.

В соответствии с поставленной целью должны выполняться следующие **задачи**, среди которых:

8. овладеть докторантами категориального аппарата, знание основных теорий и концепций государственного управления экономической безопасностью;
9. овладеть докторантами умениями использовать теории и методы экономической науки для анализа современных социально-экономических проблем в области государственного управления экономической безопасностью;
10. изучить вопросы разработки и использования системы пороговых показателей экономической безопасности;
11. изучить мировую практику в области обеспечения и разработки параметров экономической безопасности;
12. уметь классифицировать основные параметры экономической безопасности с целью их использования в рамках анализа национальной практики;
13. ознакомиться со всеми отраслевыми показателями экономической безопасности, а также особенностями и проблемами их регулирования;
14. ознакомиться с законодательной базой реформирования в области обеспечения экономической безопасности государства.

При реализации различных видов учебной работы посредством активных и интерактивных формы проведения занятий применяются различные образовательные технологии (деловые и ролевые игры, кейс

стадии, портфолио, дебаты, круглые столы и др.) в сочетании с внеаудиторной работой с целью формирования и развития профессиональных навыков обучающихся. В рамках курса также предусмотрены мастер-классы экспертов и специалистов в области национальной и экономической безопасности.

ОСНОВНАЯ ЧАСТЬ

Концептуальные основы управления экономической безопасностью

Понятия «экономическая безопасность» и «устойчивое развитие», взаимосвязь между этими определениями. Содержание основных компонентов экономической безопасности. Показатели экономической безопасности, критерии её оценки. Содержание терминов "опасность" и "безопасность". Содержание концепция национальной безопасности. Характеристика экономической составляющей концепции национальной безопасности. Задачи обеспечения экономической безопасности. Основы стратегии экономической безопасности. Экономические методы управления в обеспечении экономической безопасности. Содержание понятия «угроза экономическим интересам». Причины и обстоятельства возникновения угроз экономическим интересам. Оценка потенциальным угрозам экономическим интересам.

Методы оценки уровня экономической безопасности

Группы статистических показателей, используемые в информационно-аналитической работе при оценке уровня экономической безопасности. Требования, предъявляемые к источникам информации, используемым в информационно-аналитической работе.

Признаки, по которым в информационно-аналитической работе ранжируются угрозы экономической безопасности. Негативные последствия в результате несоблюдения пороговых значений экономической безопасности. Показатели, измеряющие финансовую устойчивость хозяйственной системы. Пороговые значения, негативно характеризующие состояние экономической безопасности Казахстана. Источники развития теневой экономики.

Пороговые значения показателей экономической безопасности

Теоретико-методологическая база формирования пороговых значений экономической безопасности. Общие методологические подходы к определению пороговых значений экономической безопасности. Основные количественные индикаторы пороговых значений экономической безопасности. Пороговые значения экономической безопасности, означающие минимально-допустимый предел индикаторов.

Значение и роль пороговых значений индикаторов экономической безопасности. Исходные требования к формированию перечня пороговых значений. Основные группы пороговых значений экономической безопасности.

Наиболее важные с позиций экономической безопасности экономические пропорции.

Современное состояние экономической безопасности Казахстана

Основные факторы, характеризующиеся как угрозы экономической безопасности Казахстана. Параметры угроз экономически устойчивому развитию государства. Причины и последствия возникновения системного дисбаланса между потреблением и производством товаров в национальной экономике. Факторы угроз возрастания неравномерности социально-экономического регионов. Причины ухудшения использования технологического и кадрового потенциала промышленности страны.

Предпосылки формирования неплатежей и бартера в РК. Состояние экономической безопасности Казахстана с точки зрения угроз в социальной сфере. Факторы, ограничивающие экономическое развитие регионов Южного Казахстана и затрудняющие обеспечение экономической безопасности.

Принципы обеспечения экономической безопасности

Принципы экономической безопасности: комплексность, устойчивость, достаточность, трансформируемость, превентивность, транспарентность, развитие. Задачи экономической безопасности. Национально-экономические интересы. Экономические приоритеты. Структура приоритетов безопасности страны в широком стратегическом плане. Безопасность граждан – основных субъектов общества;

Структура экономической безопасности: технологическая, продовольственная, финансово-кредитная, промышленная, внешнеэкономическая, инвестиционная, энергетическая, транспортно-коммуникационная, социальная (социально-экономическая).

Три важнейших элемента экономической безопасности: экономическая независимость, стабильность и устойчивость национальной экономики, способность к саморазвитию и прогрессу.

Системный взгляд на современную жизнь общества и государства: различия в национальных интересах, ограниченность природных ресурсов, значение фактора конкуренции в производстве и сбыте товаров, особенно в сфере финансово-банковских услуг.

Внешние и внутренние угрозы, влияющие на устойчивость развития национальной экономики.

Валютно-финансовое регулирование

Особенности устойчивости финансовой сферы экономической безопасности. Основные направления задач по укреплению финансовой сферы.

Развитие денежного обращения и его влияние на обеспечение экономической безопасности общества. Способы обеспечения безопасности в сфере денежного обращения. Банковская система Казахстана и мировой финансовый кризис. Внешний долг и его обслуживание. Смысл и назначение реструктуризации долга.

Назначение и пути использования иностранных инвестиций в странах разного уровня экономического развития. Инвестиционный климат и его основные факторы. Цель валютной политики и валютного регулирования в рамках влияния на экономическую безопасность в стране.

Социальное и продовольственное обеспечение

Содержание понятия "социальная безопасность". Основные этапы формирования социальной политики государства в системе экономической безопасности. Факторы социальной направленности.

Объективные условия обеспечения социальной безопасности. Факторы возможной социальной дестабилизации. Критерии состояния социального положения. Суть и предназначение продовольственной безопасности и состояние сельского хозяйства в Казахстане. Задачи обеспечения продовольственной безопасности. Роль государства в развитии сельского хозяйства.

Уровень жизни и прожиточный минимум для целей обеспечения экономической безопасности.

Расширение транспортной схемы экономики

Внутренние угрозы безопасности в контексте функционирования транспортной системы республики. Внешние угрозы обеспечения транспортно-коммуникационной безопасности. Инфраструктура транспортного комплекса республики. Приоритетные направления, предусмотренные в Национальной программе развития железнодорожного транспорта. Состояние автомобильных дорог Казахстана магистральной трансконтинентальной трубопроводной системы страны, авиационных перевозок РК.

Преодоление энергетической зависимости

Понятие "энергетическая безопасность". Способы обеспечения электроэнергией. Государственная политика энергосбережения.

Преимущества и недостатки энергетической отрасли. Основные потребители отрасли электроэнергии. Особенности обеспечения атомной и ветровой энергии. Плюсы и минусы ядерной энергетики.

Критерии угроз энергетической безопасности Казахстана.

Приоритеты и проблемы угольной и нефтегазовой отрасли в обеспечении энергетической независимости.

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ

1. Понятия «экономическая безопасность» и «устойчивое развитие», взаимосвязь между этими определениями.
2. Применение в практике методов оценки уровня экономической безопасности.
3. Пороговые значения показателей экономической безопасности
4. Показателей, используемые в информационно-аналитической работе при оценке уровня экономической безопасности
5. Современное состояние экономической безопасности Казахстана
6. Причины и последствия возникновения системного дисбаланса между потреблением и производством товаров в национальной экономике.
7. Банковская система Казахстана и мировой финансовый кризис.
8. Суть и предназначение продовольственной безопасности и состояние сельского хозяйства в Казахстане.
9. Состояние экономической безопасности Казахстана с точки зрения угроз в социальной сфере.
10. Внутренние угрозы и внешние угрозы обеспечения транспортно-коммуникационной безопасности.
11. Состояние автомобильных дорог Казахстана магистральной трансконтинентальной трубопроводной системы страны, авиационных перевозок РК.
12. Государственная политика энергосбережения в Республике Казахстан.
13. Критерии угроз энергетической безопасности Казахстана.

ПРИМЕРНЫЙ ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ САМОСТОЯТЕЛЬНЫХ РАБОТ ДОКТОРАНТА

1. Подготовка к обсуждению темы в малой группе: “Современные концепции экономической безопасности”.
2. Рассмотрение и обсуждение проблемы: “Значение выявления экономических угроз обществу”.
3. Презентация проекта на тему: “Классификация стран по уровню пороговых показателей экономической безопасности”.
4. Подготовка к проведению круглого стола: “Проблемы экономической безопасности РК на современном этапе”.

5. Разработка и презентация научного проекта: “Сравнительный анализ проблем по соблюдению принципов экономической безопасности за рубежом и в Казахстане”.

6. Анализ и обсуждение вопросов относительно валютно-финансового регулирования для обеспечения принципов экономической безопасности в Казахстане.

7. Изучение и обсуждение вопросов социального обеспечения как одного из основных компонентов экономической безопасности Казахстана.

8. Выработка рекомендаций по решению проблем транспортной коммуникации в регионах Казахстана.

9. Рассмотрение и обсуждение вопроса в виде круглого стола: “Развитие энергетического комплекса как один из принципов соблюдения экономической безопасности”.

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Основная:

1. Мухтарова К.С. Государственное управление экономической безопасностью в РК. учебник // "Қазақ университеті" 2013г. – 250 с.

2. К. С. Мухтарова, А. Р. Кенжебаева, А. С. Тумбетова. Экономическая безопасность в условиях глобализации - Новое изд. - Алматы : ЮРИСТ, 2003. - 150 с.

3. Мухтарова К.С., Смагулова Г.С., Сансызбаева Х.Н. Қазақстан Республикасында мемлекеттік қызметті ұйымдастыру // " Қазақ университеті " 2016г. ISBN 978-601-04-1819-6 12,25 с.

4. Мухтарова К.С., Шеденов У.К., Купешова С.Т. Процесс вхождения Казахстана в 30 развитых стран: проблемы и перспективы их решения // Казахский национальный университет им. аль-Фараби 2014г. ISBN 978-601-04-0418-2 18,6стр.

5. Галузо В.Н., Габричидзе Б.Н., Эриашвили Н.Д., Чернявский А.Г., Кузнецов С.М., Белоновский В.Н. Основы органов государственной власти России: учебное пособие. ЮНИТИ-ДАНА; Закон и право. 2012 г

6. Байнова М. С. История государственного управления в России/ Директ-Медиа. 2016 г.-429 с.

7. Моисеев В. В. История государственного управления России.Директ-Медиа. 2014 г.-464 с

8. Байнова М. С., Медведева Н. В., Рязанцева Ю. С. Основы государственного и муниципального управления. Директ-Медиа. 2016 г.- 459 с.

Дополнительная:

1. Шеденова У.К. Әлеуметтік және экономикалық қауіпсіздікті басқару (Электронное учебное пособие) // " Қазақ университеті " 2016г. 13стр. ҚАЗАҚСТАН

2. Стратегия национальной безопасности Российской Федерации. Утверждена Указом Президента Российской Федерации от 12 мая 2009 г., № 537.

3. Корнилов М.Я. Экономическая безопасность России. – М.: Изд-во РАГС, 2006.

4. Степашин С.В. Россия в глобальном мире перед вступлением в ВТО // Глобализация: Россия и ВТО. – М., 2005.

5. Булатов А.С. Экономика. – М.: Экономистъ, 2005.

6. Прохожев *А.А.* Общая теория национальной безопасности. – М.: Изд-во РАГС, 2005.

МАЗМҰНЫ

Пәннің аты

1 Қазақстан Республикасында экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқару *(ғылыми және педагогикалық бағыт)*..... 3

2 Қазақстан Республикасында экономикалық қауіпсіздікті мемлекеттік басқару *(бейіндік бағыт)*..... 13

3 Государственное управление экономической безопасностью в РК *(научное и педагогическое направление)*..... 22

4 Государственное управление экономической безопасностью в РК *(профильное направление)*..... 32